

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Mariliis Saarniit

VI KLASSI ÕPILASTE ARVAMUSED ÕUESÕPPEST TALLINNA KOOLIDE NÄITEL

magistritöö

Juhendajad: Marianne Olbrei
Aigi Kikkas

Läbiv pealkiri: Õpilaste arvamused õuesõppest

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Marianne Olbrei (mag)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Juhendaja: Aigi Kikkas (MSc)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: Evi Saluveer (MA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Resümees

VI klassi õpilaste arvamused õuesõppes Tallinna koolide näitel

Õuesõppel on oluline roll õpilaste arengus, suhtlemises ja eneseregulatsioonis. Eesti õpilaste arvamustest õuesõppe kohta puudub ülevaade. Magistritöös uuriti kuuenda klassi õpilaste arvamusi õuesõppega seoses. Sooviti teada saada õpilaste mälestusi ja eelistusi õuesõppe tegevustele; sugudevahelised erinevused ning mil määral õpilased tunnevad, et õuesõpe on neid arendav. Uuringus osales 296 kuuendikku kuuest Tallinna üldhariduskoolist. Selgus, et õpilastel on positiivne hoiak õuesõppe tundidesse. Õuesõppes eelistavad õpilased tegevusi koos kaaslastega ja tegevuste osas hinnatakse enam praktilisi tegevusi ja vaatlusi. Poisid eelistasid liikumist ja ehitamist nõudvaid tegevusi tüdrukutest märksa enam. Tüdrukud tõid välja kaaslastega koos tegutsemist poistest rohkem. Samuti leiti, et õpilased arvavad hästi mäletavat oma õuesõppe tunde ja tegevusi, kus saab vahetus keskkonnas vaadelda või praktilisi ülesandeid lahendada. Paremate õpitulemuste saavutamiseks õuesõppes on oluline arvestada õpilaste sugu ja ülesannete liike.

Märksõnad: õpilaste arvamused õuesõppes, õuesõppe tegevused, soolised erinevused, mälestused õuesõppe tegevustest, õuesõpe

Abstract

Opinions of Sixth Form Students of Tallinn about Outdoor Education

Outdoor education has an important role in development, communication and self-regulation of the students. There is no overview of opinions of students in Estonia about outdoor education. In this master's thesis the students' opinions about outdoor education were researched. The purpose was to find out what kind of activities students like and to determine which previous outdoor education experiences they can remember. Also, to find out gender differences and students' awareness of learning in outdoor education. Total of 296 sixth form students from six primary schools in Tallinn participated in the study. It appeared that students have positive attitude towards outdoor education classes. In outdoor education setting, students prefer activities with their mates, practical exercises and observations. Boys prefer to take part in activities which involve moving and constructing things. Girls brought out activities with mates more than boys. It was also found that students remember outdoor education classes and activities which allow practical actions and observations in immediate environment. It is important to consider gender and types of activities for better learning outcomes in outdoor education.

Keywords: students' opinions of outdoor education, outdoor education activities, gender differences, memories of outdoor education, outdoor education, outdoor learning

Sisukord

Sissejuhatus	5
<i>Õuesõpe</i>	6
Õuesõppe mõiste.	6
Õuesõppe olulisus.....	7
<i>Ülevaade varasematest uurimustest</i>	11
<i>Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused</i>	13
Metoodika.....	15
<i>Valimi kirjeldus</i>	15
<i>Mõõtevahend</i>	16
<i>Protseduur</i>	16
<i>Andmetötluse põhimõtted ja kasutatavad meetodid</i>	16
Tulemused	17
Arutelu.....	24
Kasutatud kirjandus	30
Lisa 1 Ankeetküsimustik	

Sissejuhatus

Viimastel aastatel on Eestis aktuaalsust kogunud õpilaste õpikeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi. Selle üheks tõestuseks on Põhikooli riiklik õppekava (2011), mille kohaselt on kohustuslik igas klassis korraldada erinevaid tegevusi, mis toimuksid traditsioonilisest klassiruumist väljas. Loodusõpetuse ainekava (2011) järgi on õpikeskkonna laiendamine vältimatu. Selle toetuseks näitavad mitmed läbiviidud uuringud (Bunting, 2006; Cramer, 2008; Eaton, 1998; MacEachren, 2012; Maller, 2009; Palmberg & Kuru, 2010; Rickinson et al., 2004; Wells & Evans, 2003), et õuekeskkonnas õppimine on lapse arengut toetav. Lisaks õuekeskkonnale toovad Falk & Dierking (1997) esile õpikeskkonna laiendamise muuseumitesse, mis uurimuse järgi jätavad õpilaste mäludesse pikaajalisi mälestusi.

Õpilaste arvamusi käsitlevates uuringutes (Dhanapal & Lim, 2013; Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009; Nadelson & Jordan, 2012; Nagel, 2004) selgub, et õpilastel on väljaspool klassiruumi õppimise kohta positiivne hoiak. Õuesõppes eelistatakse vaatlusi ja tegevusi, milles laps saab ise praktiliselt ülesandeid lahendada (Dhanapal & Lim, 2013; Falk & Dierking, 1997; Fiskum & Jacobsen, 2012; Käis, 1996; Nagel, 2004), kuid poiste ja tüdrukute konkreetsetes eelistustes esineb mõningaid erinevusi (Fiskum & Jacobsen, 2012). Samuti jätavad õuesõppe tegevused õpilastele pikaajalisi mälestusi (Falk & Dierking, 1997; Fägerstam & Blom, 2012; Nadelson & Jordan, 2012). Õpilased hindavad ka seda, et neilt üldse õuesõppe tegevuste kohta arvamusi küsitakse (Nagel, 2004).

Käesoleva töö autor ei suutnud leida käesoleva magistritöö teemat puudutavat eestikeelset kirjandust, mille põhjal väidab autor, et Eesti õpilaste arvamusi õuesõppe kohta pole veel piisavalt uuritud. Sellest tulenevalt on magistritöö eesmärgiks välja selgitada kuuenda klassi õpilaste arvamused seoses õuesõppega. Soovitakse teada saada, millised tegevused lastele meeldivad ja milliseid tegevusi õuesõppes eelistavad ning kindlaks määrata, milliseid varasemaid õuesõppe tegevusi ja käidud kohti lapsed mäletavad. Uurimistööga soovitakse ka välja selgitada, millised erinevused on tüdrukute ja poiste eelistuste vahel ning mil määral õpilased tunnevad, et õuesõppe on neid arendav. Käesolevas magistritöös peetakse õuesõppe all silmas Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) õpikeskkonna laiendamisenähtude toodud paiku – lisaks õuekeskkondadele ka muuseume, looduskeskuseid ja asutusi.

Magistritöö koosneb neljast suuremast osast. Töö esimeses osas antakse ülevaade õuesõppes ja õpikeskkonna laiendamisest riiklikus õppekavas. Samuti tuuakse välja õpilaste arvamused õuesõppe kohta varasemate uurimuste põhjal. Töö teises osas tutvustatakse

käesoleva lõputöö uurimismetoodikat. Kolmandas osas esitatakse ülevaade töö tulemustest ning neljandas osas analüüsitakse saadud tulemusi arutlusena, toetudes varasematele uurimustele.

Õuesõpe

Õuesõppe mõiste. Dahlgren & Szczepanski (2002) tõid välja, et enamasti kirjeldatakse õuesõpet kui õppeprotsessi, mis on tegevustel põhinev, ning mis on sageli seostatud õuekeskkonnas viibimisega. Õuesõppe keskne osa on õpilase vahetu kokkupuude õpitava objektiga. Kui klassiruumi keskkond on struktureeritud ja piiratud ning võib tekitada igavust, siis õuekeskkond oma struktureerimatusega aitab luua suhet looduse, kultuuri ja ühiskonnaga ning kogemusi saada läbi mitme meele. Õuesõppes saadakse teadmisi läbi vaatluse ja muu tegevuse, tuues reaalsed elukogemused ja näited ühiskonnast õpitavale lähemale. Dahlgren & Szczepanski (2002) usuvad, et õuesõpe on lahenduseks metoodilisele probleemile, kus koolis õppimine liiga vähesel määral põhineb isiklikel kogemustel ning toetub liialt tugevalt tekstidele ja kirjalikele ülesannetele.

Erinevad autorid (Dahlgren & Szczepanski, 2002; Ford, 1986; Priest, 1986) on õuesõpet erinevalt defineerinud. Ford (1986) kirjeldas õuesõpet üldiselt kui õues toimuvat õpet meid ümbritsevast, mille eesmärgiks on arendada teadmisi, oskusi ja suhtumist maailma vastu. Õuesõppe definitsiooniks on pakutud ka lühikest seletust: õuesõpe on õpetus õues, õuest ja õue heaks (Ford, 1986). See määratlus ütleb ära õuesõppe koha, teema ja eesmärgi. Õuesõpet võib läbi viia igal pool, kuid koha valik võiks olla siiski eesmärgipärane. Oluline on vahetu kogemine, otsene kontakt õpitava teemaga ja omavaheline suhtlemine. Õuesõppe teemaks võib olla iga kooliaine teema või lihtne programm, millesse võib sisse põimida kultuurilise aspekte ning väärtuskasvatust looduse ja inimese suhtest. Eesmärgina tõi Ford (1986) välja looduse mõistmise – kuidas mõjutab inimese käitumine loodust ja loodusressursse.

Oma versiooni õuesõppe definitsioonist pakkus ka Priest (1986), kes samuti peab oluliseks vahetut kogemist ja kõikide meelte kasutamist. Rõhuasetuse õuesõppes on Priest (1986) asetanud erinevatele suhetele. Õuesõppe peaks arendama õpilaste omavahelist koostööd, usaldust ja suhtlemisoskust, kuid samas ka iga õpilase iseseisvust, enesemõistmist ning oma võimete ja piiride tajumist. Vähemtähtsad pole aga ökosüsteemiliste suhete mõistmine, näiteks toiduahelast aru saamine või kuidas loodus taastub metsatulekahjust, ning inimese ja looduse vahelise vastastikuse suhte mõjude adumine ja märkamine. Priest (1986) põhjendab oma õuesõppe määratluses rõhu asetamist suhetele sellega, et varasemates definitsioonides polnud seda piisavalt tehtud.

Õuesõppe sisaldab endas mitmed õppemeetodid ja -vormid. 2001. aastal Ameerikas loodud õuesõppe instituudi (s.a.) järgi tähendab õuesõpe laia mõistet, mille alla kuuluvad kõik õuetegevused alates õues toimuvatest mängudest väikelapse eas kuni ekspeditsioonide, õppereiside, ekskursioonide ja seiklusteraapiani välja. Ühiseks nimetajaks on tegevuse asukoht (klassiruumist väljas) ja õppimine läbi vahetu kogemise ja avastamise. Rickinson jt (2004) toovad välja, et õuesõppe mõiste on lai ja keeruline, mis puudutab erinevaid hariduslikke tegevusi väga mitmes erinevas paigas. Õuesõppe kontekstis on selle juures või asemel kasutatud ka teisi termineid. Priest (1986) järgi jaguneb õuesõpe kaheks haruks – seiklusharidus ja keskkonnaharidus, millest esimene arendab läbi seikluslike tegevuste suhteid kaaslaste ja iseendaga ning teine suhteid looduse ja ühiskonnaga. On nimetatud veel hulk mõisteid: elamuspedagoogika, kogemusõpe, aktiivõpe, väliõpe, seikluskasvatust jt (Bunting, 2006; Ford, 1986; Institute for Outdoor Learning, s.a.; Priest, 1986; Rickinson et al., 2004). Elamuspedagoogika all on olulisteks märksõnadeks tunnetusprotsesside kaasamine ja uute olukordade kogemine, mis teevad õppe meeldejäävaks. Kogemus- ja aktiivõpe baseeruvad mõlemad oma kogemuste kaudu õppimisele ja selle analüüsimisele. Väliõpe viitab keskkonnaga seotud välitingimustes õppimisele ning seikluskasvatust peetakse omakorda elamuspedagoogika haruks, mis toetab isiksuse arendamist. Kõiki neid termineid ja teisi õues õppimisega seotud mõisteid peetakse õuesõppe osaks (Ford, 1986).

Kui enamasti (Institute for Outdoor Learning, s.a; Ford, 1986; Priest, 1986) on õuesõppe definitsioonis välja toodud, et õuesõpe toimub õues, siis nii selgelt piiritleda seda ei saa. Rickinson jt (2004) väitel võib õuesõpe toimuda ka muuseumites, looduskeskustes ja asutustes, peasi, et külastusel oleks hariduslik eesmärk. Ka Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) peetakse õpikeskkonna laiendamise all silmas lisaks õuekeskkonnale ka muid väljaspool klassiruumi paiknevaid keskkondi, sh muuseume, looduskeskuseid, asutusi. Esimeses kooliastmes käidud ekskursioone mäletatakse hilisemas eas väga hästi (Falk & Dierking, 1997). Lisaks looduspaikadele on mees ka loodus-, ajaloo- ja kunstimuuseumite, akvaariumite, loomaaedade ja teadus- või tehnoloogiakeskuste külastused. Käesolevas magistritöös on aluseks võetud õuesõppe mõiste laiemas tähenduses, kus lisaks õuekeskkondadele ka muuseumites, looduskeskustes ja asutustes läbiviidud õppetegevused liigitatakse õuesõppe alla.

Õuesõppe olulisus. Kokkupuude loodusega ja looduskeskkonnas viibimine edendab kujutlusvõimet ja loovust. Lisaks mõjub õues olemine kognitiivsele arengule ja julgustab sotsiaalseid suhteid. Mida rohkem looduses viibida, seda vähem tekib lastel stressi või eluraskust (Wells & Evans, 2003). Cramer (2008) toob välja, et mida rohkem viibib laps

looduse keskel, seda paremini saab ta aru oma kohast maailmas ning looduses. Palmberg & Kuru (2010) märkisid, et õues õppimine arendab laste suhteid looduse ja kaaslastega ning parandab keskkonnatundlikkust ja loodusteadlikku käitumist. Uurimusest selgus, et õuesõpe on vastutusrikka keskkonnast hooliva käitumise alus ning et keskkonnateadlike kodanike kasvatamiseks peaks teadlikku keskkonnaharidust laste õppekavadesse sisse viima juba lasteaiast alates. MacEachren (2012) toob välja, et õuekeskkond on inimese jaoks palju rikkalikum keskkond kui ükskõik milline tehnoloogiast pakatav klassituba. Wells (2000) uurimuses kirjeldatakse, et lastel, kes kolisid suurema rohealaga kohta, esines kõrgem kognitiivne võimekus võrreldes eelmise elukohaga.

Maller (2009) viis läbi uurimuse, milles püüti välja selgitada õuesõppe olulisust lapse vaimsele ja sotsiaalsele tervisele. Uuringu tulemused näitasid, et õues õppimine vahetu kogemuse ja sotsiaalse suhtlusega koos parandab õpilaste kognitiivseid, vaimseid, sotsiaalseid võimeid ja soodustavad arengut. Sama uurimuse käigus toodi välja ka asjaolu, et tänapäeva lapse peamine loodusega kokkupuutumise koht on kool. Sellest tulenevalt on tarvis, et koolid suurendaksid oma õues veedetud õppetundide hulka veelgi. Lisaks tõi Maller (2009) välja, et kuna täiskasvanud märgivad laste elu puudutavates otsustes suurt rolli, peaks just täiskasvanud propageerima vahetu kogemise käigus õppimist õuekeskkonnas. Rickinson jt (2004) soovivad õpetajatel korraldada ekskursioone, külastusi, väljasõite ja seiklusprogramme tihedamalt, sest need mõjutavad positiivselt õpilase suhtumist, suhteid, enesehinnangut ja õpitulemusi ning arendavad õpilase iseseisvust ja enesekindlust, kuid ka rühmatööks vajalikku suhtlemisoskust ja meeskonnatööd.

Õuesõppe mõju õpilaste kognitiivsele arengule ja keskkonnast hoolivale suhtumisele püüti välja selgitada Eaton (1998) uurimustöös. Antud uurimuse käigus tehtud testid näitasid positiivset mõju kognitiivses arengus nii kontroll- kui ka ravigrupis, kuid ravigrupis osalenud õpilaste kognitiivse arengu tulemused olid märgatavalt paremad. Selline tulemus annab alust arvata, et õuesõpe suudab läbi erinevate meelte, isekogemise ja sotsiaalses keskkonnas arendada kognitiivseid võimeid ja õppetulemusi edukamalt kui traditsiooniline klassiruumi õppevorm. Samas uurimuses selgus, et õppeprogrammi käigus ei toimunud märgatavaid muudatusi õpilaste keskkonnohoiakute parandamises või edendamises. Suudeti tõestada hüpoteesi õuesõppe kasulikkusest kognitiivsele arengule. Samale tulemusele jõudsid ka Fägerstam ja Blom (2012), kes uurisid õpilaste arengut ja arvamusi bioloogia ja matemaatika õuetundide eel ja järel.

Bunting (2006) on seisukohal, et õpilaste motiveerimiseks peab tegevus pakkuma nende füüsilisele, sotsiaalsele ja kognitiivsele arengutasemele tõusvat pinget. Põnevuse

saavutamiseks saab õpetaja ära kasutada oma tõelist huvi õpetatava aine või teema vastu. See paneks õpilased tundma uudishimu, miks on teema õpetaja jaoks nii põnev, ning sellest tuleneb ka uudishimu õpetatava vastu. Buntingi (2006) järgi on õpilased motiveeritud ja võimelised ise õppima sellisel juhul, kui raskustase vastab potentsiaalsele tasemele ja lastel on olemas huvi. Samaselt kirjeldas edukat õppimist ka Vögotski (1978), kelle potentsiaalse arengu tsooni teooria kirjeldab olukorda, kus õpilasele antakse täpselt nii palju juhiseid, kui tal on vaja iseseisvaks ülesande lahendamiseks.

Dewey (1981) tõstis esile kogemuste kaudu õppimise, sotsiaalsuse olulisuse ning õpilastega arvestamist, nendes huvi äratamist. Samuti on tähtis, et loodusteaduste õpetamisel ei tohiks tutvustada n-ö uusi teemasid, vaid tõlgendada ja esile tooma neid kogemusi, mis õpilasel juba olemas on; siduma uued teadmised vanadega. Lisaks on aktiivne tegevus, liikumine, lihasmällu salvestamine ja isekogemine lapse loomuse jaoks palju loomulikum ning teadmine kujuneb kogemuste käigus. Samas tuleb õpetajal siiski last suunata ja juhendada, sest õpilane ise ei suuda oma õppimist struktureerida. Erinevalt Dewey' st rõhutab Montessori (2014) laste vabaduse tähtsusele, arvates, et laps on võimeline ise õppima omale sobival ajal. Oluline on looduse vaatlus, millega kasvab lapse armastus ja kirg taimede ja loomade vastu. Õpilane suudab ilma õpetaja suunamiseta hakata loodusest rohkem hoolima, kui näeb, kuidas loodus lapse headusele reageerib – lilled kasvavad, kui neid kasta; loomad on tänulikud, kui neid toita jm. Samuti tuuakse välja, et õuesõppe saab toimuda kõikvõimalike teemade raames, alustades loodusõpetusega ja lõpetades keeleõppe, käsitöö, kunsti, matemaatikaga; sealjuures õpitavat loodusega seostades, kuid lapsel ise avastada lastes (Montessori, 2014). Nii Dewey kui Montessori haridusteooriad on mõjutanud tänapäevase õuesõppe kujunemist.

Andresen (1997) järgi võib õuesõppe aluseid Eestis otsida 17-ndast sajandist, mil haridussüsteem toetus ratsionaalsusele ja looduslähedusele. Andresen (2007) kirjeldab 20. sajandil Eestis tegevuspõhise õppimise juhtfiguurina Johannes Käisi, kes 20-ndatel alustas õpetajakoolituse edendamist ja õppekava uuendamist. 1928. aastal loodud õppekavas oli juba sees töö eeldusena õppekäikude korraldamine lähiümbrusesse. Iga kooli lähedusse tuli rajada aed. Erinevates ainekavades olid eesmärkidena välja toodud õpilaste juhtimine loodusarmastusele, looduse seaduspärasuste tundmaõppimisele, vaatlus- ja kujutlusvõime arendamisele, käelistele tegevustele, praktilisele mõtlemisele jm. Johannes Käis (1996) väitis, et loodusõpetus ei täida oma eesmärke, kui see viiakse läbi klassiruumis õpiku abil. Elavat vaatlust ja vahetut kogemist ei saa asendada mistahes näitmaterjal. Käis oli veendunud, et kuigi looduse elemente on võimalik ka tuppa tuua, on need palju väärtuslikumad oma

loomulikus keskkonnas, seisundis ja olukorras. Käisi (1946) sulest pärit mõtted kehtivad ka tänapäeval – vaatlus peab olema sobiv õpilase tasemele; vaatlus peab võimaldama iseseisvat uurimist ning uurimine on tulemuslikum, kui laps kasutab rohkem meeli.

Tänases Eesti koolihariduses on õuesõpe taas muutunud järjest tähtsamaks, ka uues Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) on sisse toodud rohkem õpikeskkonna laiendamist. Igal õpilasel peab olema võimalus vähemalt kord aastas osaleda tegevuses, mis toimuks väljaspool koolimaja – külastada muuseumi, näitust, osaleda õppereisil, keskkonnaprogrammis vms (Põhikooli riiklik õppekava, 2011).

Loodusõpetuse ainekava (2011) on välja toodud kuuenda klassi lõpetaja õppe- ja kasvatusesmärgid ning õpitulemused ja õppesisu. Mitmel juhul teises kooliastmes õpitavate teemade all on välja toodud õpikeskkonna laiendamist (õppekäik asulas, soos, aias/põllul, metsas, kaitsealal) ja konkreetset õuekeskkonnas lahendatavad ülesanded ja oskused (mullaproovi võtmine, temperatuuri mõõtmine, tuule suuna, kiiruse ja pilvetüüpide määramine, metsloomade tegutsemisjälgede uurimine, herbaariumi koostamine, veeorganismide määramine). Samuti on õpitulemuste all toodud mitmeid tegevusi, mida saaks õpilastega õpikeskkonda laiendades läbi viia (kultuurtaimede tundmaõppimine, veekogude erinevuste leidmine, männi ja kuuse kohastumuste võrdlemine, loodusvarade eristamine, vee puhastamine ja liikumine pinnastes jt). Loodusõpetuse ainekava (2011) järgi on õpikeskkonna laiendamine klassiruumist väljapoole vältimatu. See ei tähenda, et õuesõpe peaks toimuma vaid loodusainete raames. Põhikooli riikliku õppekava (2011) kõikides ainevaldkondades (lisad 1-3, 5-8) on välja toodud õppetegevuse kavandamisel traditsioonilise õpikeskkonna laiendamist muuhulgas loodusesse.

Põhikooli riiklik õppekava (2011) eeldab, et õpikeskkond on õpilase arengut toetav ja õppimist soodustav. Tuuakse välja, et füüsilist keskkonda võib laiendada kooli ruumidest väljapoole, sealjuures esimeste näidetena pakutakse kooliõue ja loodusesse minemist. Rõhutatakse, et õpikeskkonnas ei tohiks esineda vägivalda, kiusamist ja sildistamist ning õhkkond oleks toetav, usaldusel rajanev ja on vaba erinevatele arvamustele, kriitikale. Selle toetuseks võib tuua Taani õuesõppeteadlase Mygind (2009) uurimuse, milles ilmneb, et suurt erinevust laste suhetes õues ja klassiruumis õppides ei esine, küll aga on kergem luua uusi suhteid õuesõppe kontekstis.

Õuesõppe olulisust järjest enam hindavas Eestis on alla saja asutuse (muuseumid, keskused, botaanikaaiad, pargid, ettevõtted), kes pakuvad õpilastele erinevaid õuesõppe programme (Tamme, 2012). Üks suuremaid on Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), kes pakub vanusegrupi järgi üle terve Eesti erinevaid programme – metsaloodus, metsandus,

looduskaitse, looduses liikumine, pärandkultuur ja jahindus (Riigimetsa Majandamise Keskus, s.a.). Teine üle-eestiline institutsioon, kes tegeleb tundides omandatud oskuste ja teadmiste kinnitamisega õppeprogrammide näol, on Keskkonnaamet (KeA). Keskkonnaamet (s.a.) pakub Eestis üle saja erineva õuesõppe programmi, mis hõlmab praktilisi tegevusi klassile sobivas kohas. Nii RMK kui KeA, mõlemad riigi valitsemisalas, pakuvad koolidele programme tasuta või hea hinnaga. Järelikult on Eesti riik huvitatud õuesõppe propageerimisest, edendamisest ja peab õuesõpet oluliseks ja tähtsaks.

Ülevaade varasematest uurimustest

Falk & Dierking (1997) uurimuses selgus, et klassiekskursioonid jäävad õpilaste mällu pikaks ajaks. Uuriti kolme vanuseastet – 9-10-aastaseid, 13-14-aastaseid ja vanemaid kui 20-aastaseid. Kõigilt küsiti samu küsimusi, sooviti teada saada nende mälestusi esimeses kooliastmes käidud väljasõitude kohta. Mäletati vaatamisvääruste juures käimisi, looduspaikade külastusi ja ka erinevate muuseumite ekskursioone. Autorid tõid välja, et ühiskonnas on muuseumite haridusliku väärtuse üle skeptilisust, kuid antud uurimuses selgus, et tegelikult mäletavad lapsed looduses käimiste kõrval hilisemas eas ka väga hästi muuseumites käike ja õpitut. Ilmnes, et praktilised ülesanded ja vaatlused jätavad silmapaistvad ja kustumatud mälestused õpilaste pikaajalisse mällu.

Mygind (2009) kirjeldab Taanis 2000-2003. aastatel läbi viidud uuringut, milles ühe klassi õpilased alates kolmandast klassist iga nädal neljapäeviti terve päeva õues õppisid. Õpilased täitsid igal aastal klassitundide ja õuetundide võrdlevat küsimustikku. Kolmeaastase uuringuperioodi põhjal väidab uurimuse autor, et õpilased olid rahul mõlemas keskkonnas õppimisega, kuid märgatavalt rohkem rahul oldi õues aja veetmise ja õppimisega. Küsitlustest selgus, et igal aastal hindasid õpilased klassitundides esinevat kiusamist, segamist ja igavust sagedamaks kui õuekeskkonnas. Õpilased tundsid, et õues õppides oli grupitöö tulemuslikum, segati vähem ja üksteist abistati rohkem kui klassitundides. Samuti toodi välja, et õpilased tajusid end õuetundides kehaliselt aktiivsemad olevat.

Ameerika Ühendriikides Nadelson & Jordan (2012) avaldatud uurimuse raames uuriti kuuenda klassi õpilaste arvamusi ja hiljem meenutusi õuesõppe päeva kohta. Keskkonnateadlikkust edendavat õuesõppe päeva valmistas ette ja viis läbi keskkooli loodusteaduste õpetaja koos kümne keskkooliõpilasega. Uuringus osales 111 kuuenda klassi õpilast, kes õppisid neljas erinevas koolis. Peamine hariduslik eesmärk oli VI klassi õpilasi loodusele lähemale tuua ning õpetada kodukoha bioloogiat ja geoloogiat ning keskkonnanähtuseid. Tulemustest selgus, et osalejatel oli õuesõppele järgnenud päeval

positiivne hoiak toimunud tegevuste ja sündmuse sisu kohta. Sõprussidemete loomist ja sõpradega koosolemist uuringus osalenud kuuendate klasside õpilased tähtsaks ürituse osaks ei pidanud. Toimunud sündmusest kuu aega hiljem läbi viidud õpilaste mälestuste uurimisest selgus, et kuuenda klassi lapsed mäletasid kolm korda paremini interaktiivseid tegevusi, milles nad said ise kaasa teha. Tegevused, kus õpilane oli passiivne, ei olnud õpilaste meenutustes välja toodud.

Nagel (2004) kirjeldab situatsiooni, kus keskkonnahariduse lastele arusaadavamaks tegemiseks on välja antud mitmeid teoreetilisi materjale ja koostatud projekte, kuid õpilaste endi arvamusi teema käsitlemisest pole küsitud. Nagel (2004) uurimuses käsitletakse Kanada ja Austraalia seitsmenda klassi õpilaste kogemusi ja arvamusi keskkonnahariduse kohta. Intervjuudest õpilastega selgus, et lapsed eelistavad keskkonna kohta õppida õues olles, neile meeldib õuesõpe, võrreldes klassiruumis õppimisega. Ka eelistavad nad õppida praktilisi ülesandeid lahendades. Samuti selgus uurimuses, et õpilased hindasid väga positiivselt üldse seda, et neilt arvamust küsiti.

Dhanapal & Lim (2013) Malaisias avaldatud uurimuses võrreldi kahte gruppi, kellele õpetati loodusteaduste raames sama teemat kahes erinevas keskkonnas. Üks grupp õpilasi õppis klassiruumis ning siis suundus sama teemat õue õppima, teine grupp käis enne õues õppimas ja seejärel klassikeskkonnas. Uurimuse tulemustest selgus selgelt see, et mõlema grupi õpilastele meeldis õuesõpe märksa enam kui klassiõpe ning nad eelistasid õuesõppe tunde klassitundidele. Õpilased tõid põhjenduseks seda, et õues õppides saavad nad ise näha reaalseid objekte ja nähtusi ning ise praktilisi ülesandeid lahendada. Samuti ilmnes testide tulemustest, et klassiõpe ja õuesõpe täiendavad teineteist ja suurt erinevust tulemustes kahe klassi vahel ei esinenud. Leiti, et õuesõpe on samamoodi efektiivne õpilaste akadeemiliste teadmiste tõstmiseks kui klassiruumis läbiviidud õppimine.

Norras läbiviidud uuringu (Fiskum & Jacobsen, 2012) raames intervjueeriti viienda klassi poisse ja tüdrukuid, uuriti nende kogemusi ja tegemisi õues õppides. Uuritava kooli õpilased viibisid väljas keskmiselt kord kahe nädala jooksul. Õuesõppe päevadel oli neil aeg, mis olid õpetajate poolt juhitud, ning aeg, mille puhul võisid nad omal soovil vabalt valitud tegevusi teha. Intervjuudest õpilastega selgus, et õpilased suudavad õuesõppe päeva jooksul väga laia varieeruvusega tegevusi oma vabal ajal välja mõelda. Samuti tuli välja, et poiste ja tüdrukute eelistused õuetegevustele ja -paikadele on erinevad. Ilmnes, et tüdrukud eelistavad tegevusi gruppides, mis rõhuvad rohkem arutlemisele, omavahel mängimisele ja uute mängude väljamõtlemisele; samas kui poiste tegevustes kerkis esile praktiliste esemete ehitamine, loomade ja putukate uurimine ja otsimine ning kehalist aktiivsust nõudvad tegevused.

Intervjuud näitasid innukust ja entusiasmi õues õppimiseks mõlema, nii poiste kui tüdrukute seas. Lisaks toodi uuringus välja, et kui õpilastel on õuesõppe päeval oma vaba aeg mängimiseks, siis tegeletakse ka alateadlikult õppimisega. Intervjuudes mainiti laste poolt tegevusi, mida õpilased võtavad mänguna, kuid mille kohta võib õppekavale viidates öelda, et õpilane õppis. Näiteks, lapsed vaatlesid huviga, mis juhtub, kui sipelgapessa vihmaussi panna; õpilased ehitasid omale iseseisvalt onne ja varjupaiku, kasutades nuga, saagi, kirvest jm tööriistu.

Fägerstam ja Blom (2012) kirjeldavad uurimust, milles võrreldi seitsmenda ja kaheksanda klassi laste tulemusi, kogemusi ja arvamusi õppimisele, kui osa õpilastest õppis enam aega klassiruumis ning teised käisid ühe teema raames kuues õuesõppetunnis. Lahtiste küsimustega testis ilmnes, et õues õppinud rühma lapsed kasutasid illustreerivaid näiteid õuetundidest kaks korda rohkem. Samade lastega tehtud intervjuude käigus selgus, et traditsioonilisel viisil õppinud lapsed omavad ebamäärasemaid ja hajusamaid mälestusi õpitud teemast. Sama teemat rohkem õues õppinud lapsed mäletasid tegevusi ja suutsid märgatavalt rohkem kasutada sisulisi termineid. Intervjuude käigus mainisid kõik lapsed, et neile väga meeldis õues õppimine. Põhjusteks toodi seda, et nad said isiklikke vahetuid kogemusi, toimus rutiini muutus ning õpilased tundsid suuremat, rohkemat koostoimimist oma kaaslastega. Puudustest mainiti, et ilm oli märg ja külm, esines keskendumisraskusi ja õpetajat oli raskem kuulda ja tähele panna.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Erinevad uurimused (Bunting, 2006; Cramer, 2008; Eaton, 1998; MacEachren, 2012; Maller, 2009; Palmberg & Kuru, 2010) näitavad, et õues õppimine on lapse arengut toetav. Samuti võib uuringute (Dhanapal & Lim, 2013; Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009; Nadelson & Jordan, 2012; Nagel, 2004) põhjal väita, et õpilastel on olemas soov õues õppida ning nad eelistavad praktilisi ülesandeid, kus ise saab midagi teha. Käesoleva magistr töö autori andmetel puudub ülevaade Eesti õpilaste arvamustest ja seisukohtadest seoses õues õppimisega.

Tuginedes kirjeldatud väidetele, on käesoleva magistr töö eesmärgiks välja selgitada kuuenda klassi õpilaste arvamused seoses õuesõppega. Soovitakse teada saada, millised tegevused lastele meeldivad ja milliseid tegevusi õuesõppes eelistavad ning kindlaks määrata, milliseid varasemaid õuesõppe tegevusi ja käidud kohti lapsed mäletavad. Samuti uuritakse, millised erinevused on poiste ja tüdrukute eelistuste vahel ning mil määral õpilased teadvustavad õuesõppe tundide tegevusi õppimisena. Lähtuvalt töö eesmärgist ja töö

teoreetilises osas esitatud ülevaatest, püstitati järgmised hüpoteesid ja uurimisküsimused, mida põhjendatakse varasematele uurimustele toetudes.

Hüpoteesid:

- Uurimused (Dhanapal & Lim, 2013; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009; Nagel, 2004) näitavad, et õpilastele meeldib õuesõpe. Õpilased, kellel on kogemusi lisaks klassiruumis õppimisele ka õuesõppe tundidega, eelistavad õuesõpet. Seepärast püstitati hüpotees, et VI klassi õpilastele meeldib õuesõpe, võrreldes klassiruumis õppimisega.
- Antud töös esitatud uurimused (Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009) viitavad, et õuesõppes on rühmades tegutsemine õpilaste seas eelistatum ning õpilased tunnevad õuesõppes, et tahavad kaaslastega koostööd teha. Seetõttu oletati, et VI klassi õpilased soovivad õuesõppe tegevusi teha koos kaaslastega, võrreldes individuaalsete tegevustega.

Uurimisküsimused:

- Erinevad uurimused (Dhanapal & Lim, 2013; Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009; Nadelson & Jordan, 2012; Nagel, 2004) on näidanud, et õpilased soovivad õppetöö vormina õuesõpet ja nad suhtuvad õuesõppesse positiivselt. Seetõttu soovitakse teada saada, kuidas suhtuvad VI klassi õpilased õuesõppesse.
- Käisi (1996) järgi ei saa loodusõpetuse eesmärke täita ainult klassiruumis õppides. Nadelson & Jordan (2012) leidsid oma uurimuses, et passiivselt õpitu ununeb õpilastel kiiremini kui ise läbi kogetu. Mitmete uuringute (Bunting, 2006; Cramer, 2008; Eaton, 1998; Falk & Dierking, 1997; MacEachren, 2012; Maller, 2009; Palmberg & Kuru, 2010; Rickinson et al., 2004; Wells & Evans, 2003) järgi arendab õuesõpe õpilasi. Fiskum & Jacobsen (2012) uuringust selgus, et õpilane ei teadvusta õuesõppes oma tegevusi alati õppimisena, kui see on tema jaoks mänguline. Sellest tulenevalt soovitakse teada saada, mil määral VI klassi õpilased teadvustavad õppimisena neid õppetegevusi, mis toimuvad väljaspool klassiruumi.
- Õpilased ootavad õuesõppes lahendada praktilisi ülesandeid või oma kätega valmistada, läbi proovida (Dhanapal & Lim, 2013; Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Nadelson & Jordan, 2012; Nagel, 2004). Falk & Dierking (1997) järgi jätavad just praktilised ülesanded ja vaatlused õpilaste mäluksse kustumatu jälje. Seda toetab ka Käis (1996) väide, et elavat vaatlust ei saa asendada

klassi toodud näitmaterjaliga. Seepärast soovitakse uurida, milliseid tegevusi soovivad VI klassi õpilased õuesõppes teha.

- Toetudes Fiskum & Jacobsen (2012) uurimusele, kus õpilaste vastuseid võrreldi soopõhiselt, võib välja tuua, et tüdrukute ja poiste eelistused õuesõppe tegevustele on mõnevõrra erinevad. Seetõttu soovitakse teada saada, millised on VI klassi tüdrukute ja poiste eelistused õuesõppe tegevustele.
- Nadelson & Jordan (2012) uurimuses selgus, et õpilased ei suuda meenutada ülesandeid, kus nad ise kaasa ei saa lüüa. Õpilased mäletavad paremini ülesandeid, kus nad saavad ise kaasa teha või aktiivselt vaadelda (Fägerstam & Blom, 2012). Falk & Dierking (1997) järgi mäletatakse praktilisi ülesandeid ja vaatlusi ka mitmeid aastaid hiljem. Samuti mäletavad õpilased ekskursioone ja väljasõite hilisemas eas väga hästi. Kõige paremini on meeles ekskursioonid loodusesse ja muuseumitesse. Seepärast soovitakse uurida, milliseid õuesõppe tegevusi VI klassi õpilased varasemast koolieast mäletavad.

Metoodika

Valimi kirjeldus

Käesoleva kvantitatiivsel uurimusel põhineva lõputöö valimisse kuulusid Tallinna koolide 6. klassi õpilased. Uurimuses osales 296 kuuenda klassi õpilast, kellest 149 (50,3%) olid tüdrukud ja 147 (49,7%) olid poisid. Nende vanus jäi vahemikku 11-14 aastat. 276 õpilast elab linnas, 13 maal ja 7 jättis vastamata.

Valimisse valiti 6. klassi õpilased, sest klassiõpetaja õppekava järgi on klassiõpetaja 1.-6. klassi õpetaja. Samuti otsustati uurida kuuenda klassi õpilasi, sest kuuenda klassi õpilased on saanud kauem õuesõppe kogemusi kui nooremate klasside õpilased. Arvati, et õuesõppe tundides tehtud tegevuste ja käidud kohtade mäletamise uurimiseks on kuuenda klassi õpilane kogemuste pagas suurem. Lisaks oletati, et kuuenda klassi lapsel on kujunenud selgemad seisukohad ja arvamused kui nooremate klasside õpilastel. Sellest tulenevalt sooviti uurida laste arvamusi 6. klassis. Valimisse valiti Tallinna linna koolid, kuna sooviti uurida ühe konkreetse piirkonna õpilasi.

Koolide nimed võeti Tallinna Haridusameti kodulehelt. Välja jäeti era- ja erikoolid ning muu õppekeelega koolid. Otsingus kuvati Tallinna munitsipaalomandi eestikeelse õppega põhikoolid ja gümnaasiumid. Koolide nimed kirjutati paberilipikutele ja juhuslikkuse alusel loositi 10 kooli. Magistritöö autor võttis ühendust kümne kooli õppealajuhatajatega uuringus osalemise nõusoleku saamiseks. Nõusoleku andsid kuus kooli.

Mõõtevahend

Uuringus kasutati andmekogumismeetodina küsimustikku (Lisa 1). Ankeetküsimustik koostati töö autori poolt. Mõõtevahend sisaldab valikvastustega küsimusi ja väiteid ning avatud küsimusi. Küsimusi oli kokku 7. Viies küsimus koosnes 48-st väitest, mille juures vastamisel kasutati Likerti 5-pallist skaalat. Küsimustes 3-4, 6-7 oli jäetud ruum küsimuse kommenteerimiseks ja info lisamiseks. Küsimused 1-2 olid õpilaste taustandmete saamiseks. Küsimused 3-4 ja 6 ning väited 5.42-5.47 aitavad välja selgitada, millised mälestused on kuuenda klassi õpilastel õuesõppest varasemast koolieast. Ülevaate suhtumisest õuesõppesse annavad väited 5.4-5.10 ja väited 5.37-5.41. Väited 5.1-5.3, väited 5.11-5.15 ja väited 5.20-5.25 võimaldavad leida, mil määral õpilased teadvustavad õppimisena väljaspool klassiruumi toimuvaid tegevusi. Õpilaste eelistused õuesõppe tundide tegevuste viisidest ning poiste ja tüdrukute eelistustest aitavad välja selgitada väited 5.16-5.19. Väited 5.26-5.36 annavad tagasisidet kõikide õpilaste kui ka poiste ja tüdrukute eelistustest õuesõppe tegevustele. Väide 5.48 selgitab välja, kuidas õpilased suhtuvad sellesse, et neilt arvamust küsitakse. Küsimus 7 abil saadakse teada, miks laste arvates õpetajad tunde õuesõppena korraldavad.

Küsitluse reliaablust kontrolliti *Cronbach*'i alfa abil, mille tulemus $\alpha = 0,92$ näitas, et mõõtevahend on usaldusväärne.

Protseduur

Küsitlus viidi läbi magistritöö autori poolt aprillis-mais 2016. aastal. Kahes koolis viis küsitluse läbi magistritöö autor, ülejäänud koolidesse viidi anonüümsed ankeetküsitlused ümbrikutes õppealajuhataja kätte kokkulepitud ajal. Täidetud ankeedid pandi kaasas olnud ümbrikusse õppealajuhataja poolt. Kokkulepitud ajal mindi koolidesse suletud ümbrikutele järele. Koolidesse viidi kokku 347 ankeetküsitlust. Täidetud ankeete saadi tagasi 298 (85,9%). Ülevaatamise käigus jäeti kõrvale 2 (0,6%) ankeetküsitlust, mis olid rikutud õpilaste poolt. Uurimuses osales 296 õpilast.

Anonüümsuse tagamiseks ei küsitud uurimuses osalevate laste nimesid. Uurimuse jaoks küsiti nõusolek koolide õppealajuhatajatelt, sest ankeetküsitlus uuris õpilaste arvamusi ja ei nõudnud õpilaste isikuandmeid ega delikaatset informatsiooni.

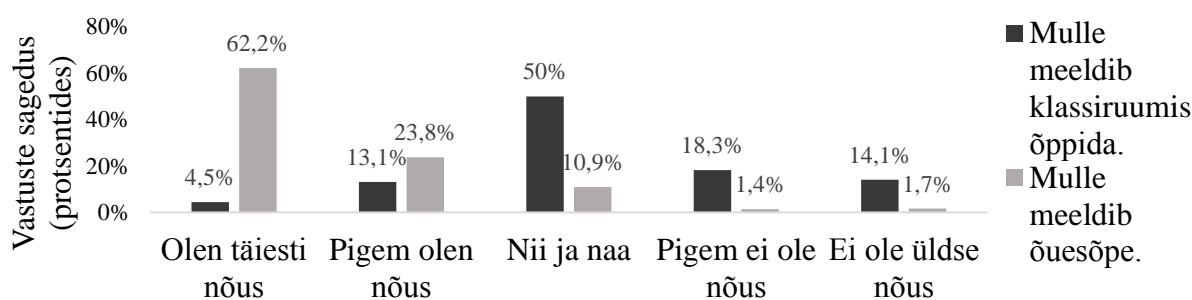
Andmetötluse põhimõtted ja kasutatavad meetodid

Magistritöös kasutati kogutud andmete sisestamisel ning tabelite, jooniste koostamisel programmi *Microsoft Excel 2013*. Andmete analüüsimiseks kasutati IBM SPSS

statistikaprogrammi (versioon 24.0). Andmeanalüüsis kasutati peamiselt kirjeldava statistika näitajaid, aga ka Friedmani, Wilcoxon'i ja Mann-Whitney testi. Statistiliselt oluliseks loeti tulemused usaldusnivool $p < 0,05$.

Tulemused

Esmalt sooviti välja selgitada õpilaste õuesõppe tundide meeldimine, võrreldes klassitundide meeldimisega. Selleks tehti paarisvalimi mediaanide erinevuste usaldatavuste leidmiseks analüüs (Wilcoxon'i test) ja kirjeldava statistika analüüsid.

Joonis 1. Õpilaste arvamused klassiruumis õppimisest ja õuesõppest

Wilcoxon'i testi abil selgus, et klassiruumis ja väljaspool klassiruumi õppimise vahel on statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,001$). Joonisel 1 on näha, et klassiruumis õppimisse suhtus positiivselt 17,6% vastanutest, samas kui õuesõppesse suhtus positiivselt 86% vastanutest. Seega, leidis kinnitust hüpotees, et õuesõppe meeldib õpilastele rohkem kui klassiruumis õppimine. Õuesõppe meeldimise juures vastati enamasti *olen täiesti nõus* (62,2%).

Seejärel uuriti õpilaste eelistusi õuesõppes õppimise viisidele, võrreldes õpilaste arvamusi tegevustest kaaslastega ja individuaalselt. Paarisvalimi dispersioonanalüüsi (Friedmani test) abil ilmnes nelja õppimisviisi vahel statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,001$).

Tabel 1. Õpilaste eelistused õuesõppe õppimise viisidele

	5	4	3	2	1	M	SD
Õuesõppe tundides tahan paarilisega koos töötada.	61,8%	23,0%	12,8%	2%	0,3%	4,44	0,82
Õuesõppe tundides tahan ülesandeid lahendada rühmades.	50,2%	23,7%	20,3%	3,4%	2,4%	4,16	1,02
Õuesõppe tundides tahan ülesandeid iseseisvalt lahendada.	16,1%	17,5%	37%	19,9%	9,6%	3,11	1,18
Õuesõppes tahan õpetaja juhendamisel ülesandeid lahendada.	9,9%	21,4%	45,2%	15,3%	8,2%	3,10	0,82

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Kirjeldava statistika analüüsiga selgus, et kõige enam soovivad õpilased paarilisega töötada ($M=4,44$; $SD=0,82$) ning rühmades ülesandeid lahendada ($M=4,16$; $SD=1,02$). Seega, leidis kinnitust hüpotees, et õuesõppes soovivad õpilased tegevusi kaaslastega, võrreldes individuaalsete tegevustega. Iseseisev töö ja töö õpetaja juhendamisel õppimisviisina sai positiivse hinnangu vastatavalt 33,6% ja 31,3% õpilaste poolt.

Järgmisena sooviti teada saada, kuidas suhtuvad kuuenda klassi õpilased õuesõppesse. Uuriti laste arvamusi kooli ümbruses, metsarajal õppekäigul olles ja muuseumis õppimise meeldimist.

Tabel 2. *Õpilaste arvamused muuseumis, kooli ümbruses ja metsarajal õppekäigul õppides*

	5	4	3	2	1	M	SD
Mulle meeldib klassiga meie kooli ümbruses õues õppida.	36,1%	30,6%	26,9%	4,8%	1,7%	3,95	0,99
Mulle meeldib klassiga metsarajal õppekäigul olles õppida.	33,7%	26,2%	28,2%	8,2%	3,7%	3,78	1,11
Mulle meeldib klassiga muuseumis õppida.	19,5%	19,5%	35,8%	16,4%	8,9%	3,24	1,20

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Tabelis 2 on näha, et positiivne suhtumine on kõigisse kolmesse küsitluses esitatud õuesõppesse. Leiti, et muuseumis ($M=3,24$; $SD=1,20$), kooli ümbruses ($M=3,78$; $SD=1,11$) ja metsarajal õppimise ($M=3,95$; $SD=0,99$) vahel on statistiliselt oluline erinevus ($p<0,001$).

Tabel 3. *Õpilaste arvamused õuesõppes*

	5	4	3	2	1	M	SD
Ma tahan, et õpetajad rohkem õuesõppe tunde teeksid.	70%	16,4%	10,2%	2%	1,4%	4,52	0,86
Ma tunnen rõõmu, kui õpetaja ütleb, et läheme klassiruumist väljapoole õppima.	63,3%	21,8%	12,9%	1%	1%	4,45	0,83
Õuesõppe tunnid on huvitavad.	56,8%	27,2%	13,3%	1,7%	1%	4,37	0,85
Ma tunnen ennast klassiga õues õppides turvaliselt.	46,6%	26,2%	21,4%	3,7%	2%	4,12	1,00
Ma arvan, et kõikide ainete tunde saab õuesõppena läbi viia.	50%	20,7%	18,7%	8,2%	2,4%	4,08	1,11
Mulle meeldib, et minult õuesõppe kohta arvamust küsitakse.	38,8%	19,7%	26,5%	7,8%	7,1%	3,75	1,25

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Tabel 3 näitab, et õpilased soovivad rohkem õuesõppe tunde ($M=4,52$; $SD=0,86$) ning nad tunnevad rõõmu, kui saavad teada, et minnakse klassiruumist väljapoole õppima ($M=4,45$; $SD=0,83$). Õpilaste jaoks on õuesõppe tunnid huvitavad ($M=4,37$; $SD=0,85$). Õpilased (70,7%) usuvad, et kõikides õppeainetes saaks õuesõppe tunde korraldada. Samuti on õpilastel positiivne suhtumine sellesse, et neilt õuesõppe kohta arvamust küsitakse.

Wilcoxonitestiga võrreldi õpilaste arvamust nende tähelepanu hajumisse tavalistes klassitundides ja õuesõppe tundides. Selgus, et õpilaste arvamustes õuesõppe- ja klassitundide vahel ei esine statistiliselt olulist erinevust ($p>0,05$) – õpilased arvavad, et nende tähelepanu hajumine ei sõltu tunni läbiviimise kohast.

Küsitluses uuriti lahtise küsimusena, miks õpilaste arvates mõnikord õpetaja õuesõppe tunde korraldab. Kõige enam esinenud vastus (76 õpilast) kirjeldas värskes õhus olemist ja umbsest ruumist väljasaamist. 49 õpilast arvas, et õpetajad korraldavad õuesõppe tunde, et õpilased näeksid õpitavat tema reaalses keskkonnas. 37 õpilast nimetas põhjuseks vaheldust, 32 õpilast arvas, et see arendab õpetajate meelest õpilasi, 24 õpilast pakkus, et õpetajad korraldavad neid õpilaste soovil.

Järgmisena uuriti, mil määral VI klassi õpilased teadvustavad õppimisena neid õppetegevusi, mis toimuvad väljaspool klassiruumi.

Tabel 4. Õpilaste arvamused õuesõppe tegevuste teadvustamisest õppimisena

	5	4	3	2	1	M	SD
Loodusest kujundeid avastades õpin midagi uut ümbritseva kohta.	32,2%	31,5%	26%	7,9%	2,4%	3,83	1,04
Õpin midagi uut maitsetaimede kohta, kui neid peenral maitsta saan.	33,3%	28,2%	28,6%	6,8%	3,1%	3,82	1,07
Kui vaatlen elusolendite kasvamist, siis ma saan uusi teadmisi.	34,4%	26,8%	31,6%	4,8%	2,4%	3,86	1,03
Erinevate taimede lehti otsides ja leides, õpin neid tundma.	31%	29,6%	30,6%	5,1%	3,7%	3,79	1,06
Ma õpin sipelgaid tundma, kui vaatlen nende tegemisi sipelgapesas ja selle ümbruses.	28,9%	24,8%	27,2%	12,2%	6,8%	3,57	1,22
Mullast elusolendeid otsides saan uusi teadmisi.	27,3%	20,5%	36,5%	10,2%	5,5%	3,54	1,15

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Tabel 4 näitab, et õpilased teadvustavad õppimisena elusolendite vaatlemist ($M=3,86$; $SD=1,03$), loodusest kujundit avastamist ($M=3,83$; $SD=1,04$), maitsetaimede maitsmist

($M=3,82$; $SD=1,07$). Alla poole (47,8%) õpilastest teadvustab mullast elusolendite otsimist õppimisena. 19% õpilastest on arvamusel, et sipelgaid ei saa tundma õppida neid vaadeldes.

Wilcoxonitestiga ilmnes statistiliselt oluline erinevus ($p<0,05$) laste arvamustes klassis õpitu ja õuesõppe tunnis õpitu meelde jäämise vahel. Kirjeldava statistika analüüsi järgi 53,3% õpilaste arvates jääb neil hästi meelde õuesõppe tunnis õpitu, samas kui 48,1% õpilastest on nõus väitega, et klassitunnis õpitu jääb neil hästi meelde.

Ankeetküsitlusest selgus ka, et ligi kolmveerand õpilastest (74,6%) teadvustavad endale, et õuesõppe tundides kasutavad nad mitut meelt korraga. Ilmnes, et 59,2% õpilastest tunnevad, et saavad igas õuesõppe tunnis uusi teadmisi. Samuti tuli välja, et 57,2% õpilaste jaoks on õuesõppe tundides erinevad õppeained omavahel seostatud, 14% arvab vastupidist.

Selgus, et õpilased mõistavad erinevalt õuesõppes käimist ja õppimist. Wilcoxonitesti abil tuli välja, et õpilaste arvamustes muuseumis õppimise ja muuseumis käimise vahel erineb statistiliselt oluline erinevus ($p<0,01$). Leiti, et muuseumis õppida meeldib 39%-le õpilastest, samas kui muuseumis käia meeldib 55,3%-le. Sama seaduspärasus kehtis ka metsarajal matkamise (68,5%) ja õppimise (59,9%) kohta. Samuti hindab 80,4% õpilastest positiivselt kooli ümbruses õppimas käimist, kui 66,7% hindab positiivselt kooli ümbruses õppimist.

Seejärel uuriti, milliseid tegevusi soovivad VI klassi õpilased õuesõppes teha. Uuriti laste arvamusi liikumist, mängimist, uurimist/avastamist, ise ehitamist nõudvate tegevuste kohta.

Tabel 5. Õpilaste eelistused õuesõppe tegevustele

	5	4	3	2	1	M	SD
Ma tahan õuesõppes õppemänge mängida.	53,6%	25,8%	13,2%	5,8%	1,7%	4,24	1,00
Õuesõppes tahan uusi teadmisi saada rühmakaaslastega koos avastades.	41,2%	30,1%	24,7%	2,4%	1,7%	4,07	0,95
Ma tahan õuesõppe tundides kaaslastega arutada nähtud asjade üle.	42,6%	26,7%	23,0%	4,7%	3,0%	4,01	1,06
Õuesõppes tahan teha tegevusi, kus saab palju liikuda ja joosta.	33,9%	30,2%	27,8%	6,4%	1,7%	3,88	1,01
Ma tahan õuesõppe tundides ise midagi ehitada või valmistada.	41%	22,4%	26,1%	8,1%	2,4%	3,92	1,10
Õuesõppe tundides tahan elusolendeid uurida.	31,5%	22,9%	30,5%	11,0%	4,1%	3,67	1,15
Õuesõppe tundides tahan õppida ühe koha peal.	5,5%	6,8%	31,5%	35,5%	20,9%	2,41	1,06

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Tabel 5 näitab, et 79,4% õpilastest tahab õuesõppe tegevusena õppemänge ($M=4,24$; $SD=1,00$). Ligi kaks kolmandikku (64,1%) õpilastest eelistab õuesõppes tegevusi, kus saab palju liikuda ja joosta, samas kui tegevusi ühe koha peal eelistab 12,3% õpilastest. 63,4% õpilastest eelistab oma kätega ehitada või midagi valmistada ning 54,4% eelistab uurida elusolendeid. Samuti eelistatakse kaaslastega koos avastada ja arutada nähtu üle.

Tabel 6. *Õpilaste arvamused taimede hästi tundma õppimisest erinevate võimaluste kaudu*

	5	4	3	2	1	M	SD
Ma õpin taimi hästi tundma, kui saan neid katsuda ja ise vaadelda.	34,1%	29,1%	26%	7,8%	3%	3,83	1,08
Ma õpin taimi hästi tundma, kui õpetaja räägib mulle neist.	29,4%	28,3%	35,8%	5,1%	1,4%	3,79	0,97
Ma õpin taimi hästi tundma, kui loen nende kohta tekste.	24,3%	23,6%	32,1%	15,2%	4,7%	3,48	1,15

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Tabelis 6 on näha, et õpilastel arvavad, et katsumise ja vaatlemise koostööl nad õpivad taimi hästi tundma ($M=3,83$; $SD=1,08$). 19,9% lastest arvab, et ei õpi taimi hästi tundma nende kohta lugedes.

Õpilaste arvamuse kohaselt eelistavad nad loodust tundma õppida eluslooduse abil. Taimede tundmaõppimise juures arvab 78,2% lastest ($M=4,21$; $SD=0,88$), et õpib neid paremini tundma elusat taime vaadeldes kui pildilt.

Järgmisena saadi teada, millised on VI klassi tüdrukute ja poiste eelistused õuesõppe tegevustele. Sugudevaheliste eelistuste kontrollimisel tuli välja, et statistiliselt olulist erinevust mittepaarisvalimi mediaanide erinevuste usaldatavuste leidmise analüüsi (*Mann-Whitney* test) järgi tüdrukute ja poiste eelistustes õppimise viisidele ei esinenud ($p>0,05$).

Tabel 7. *Sugudevaheline võrdlus suhtumisest erinevatesse õppimisviisidesse õuesõppes*

	Positiivne (5 ja 4)		Negatiivne (2 ja 1)		p
	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud	
Õuesõppe tundides tahan paarilisega koos töötada.	83,7%	85,9%	3,4%	1,3%	>0,05
Õuesõppe tundides tahan ülesandeid lahendada rühmades.	73,4%	74,3%	8,9%	2,7%	>0,05
Õuesõppe tundides tahan ülesandeid iseseisvalt lahendada.	35,4%	31,7%	27,8%	31%	>0,05
Õuesõppes tahan õpetaja juhendamisel ülesandeid lahendada.	33,1%	29,6%	24,2%	22,8%	>0,05

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; p – olulisuse nivoo

Tabelis 7 on näha, et nii poisid (27,8%) kui ka tüdrukud (31%) suhtuvad kõige negatiivsemalt iseseisvasse ülesannete lahendamisse õuesõppes. Nii poisid (83,7%) kui ka tüdrukud (85,9%) eelistavad kõige rohkem paarilisega koos töötada.

Õuesõppe tegevustest eelistavad poisid (68,7%) ehitamise ja valmistamisega seotud tegevusi enam kui tüdrukud (58,1%). Lisaks, kui 70,7% poistest soovib õuesõppes liikumist ja jooksmist nõudvaid tegevusi, siis samu tegevusi eelistab 57,4% tüdrukutest.

Nii poisid (54,8%) kui ka tüdrukud (57,4%) suhtuvad kõige negatiivsemalt õuesõppe tundides ühe koha peal õppimisse. Tuli välja, et kõige positiivsemalt suhtuvad õuesõppes nii poisid (75,5%) kui ka tüdrukud (83,1%) õppemängude mängimisse. Veel soovivad nii poisid (66%) kui ka tüdrukud (76,5%) rühmakaaslastega koos avastada ning nii poisid (66%) kui ka tüdrukud (72,4%) kaaslastega arutada nähtu üle.

Tüdrukute ja poiste arvamusi taimede tundmaõppimise võimaluste eelistustest võrreldi *Mann-Whitney* testiga. Tuli välja, et statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,05$) eelistustes sugude vahel on taimede tundmaõppimises tekstide lugemise abil. Kirjeldava statistika analüüsi järgi selgus, et väitega oli nõus 51% poistest ja 45% tüdrukutest, kusjuures täiesti nõus oli väitega rohkem poisse (29,9%) kui tüdrukuid (18,8%). Veel ilmnas, et ligi veerand (24,2%) tüdrukutest ja 15,7% poistest ei õpi oma hinnangul taimi hästi tundma tekste lugedes. Nii poisid (78,1%) kui ka tüdrukud (78,3%) eelistavad taime tundmaõppimisel kasutada elusa taime vaatlust pildi asemel.

Viimasena uuriti, milliseid õuesõppe tegevusi VI klassi õpilased varasemast kooliajast mäletavad. Oma õuesõppe tundide heale mäletamisele vastati enamasti *olen täiesti nõus* (34%). 13,6% õpilastest polnud nõus sellega, et mäletavad õuesõppe tunde hästi.

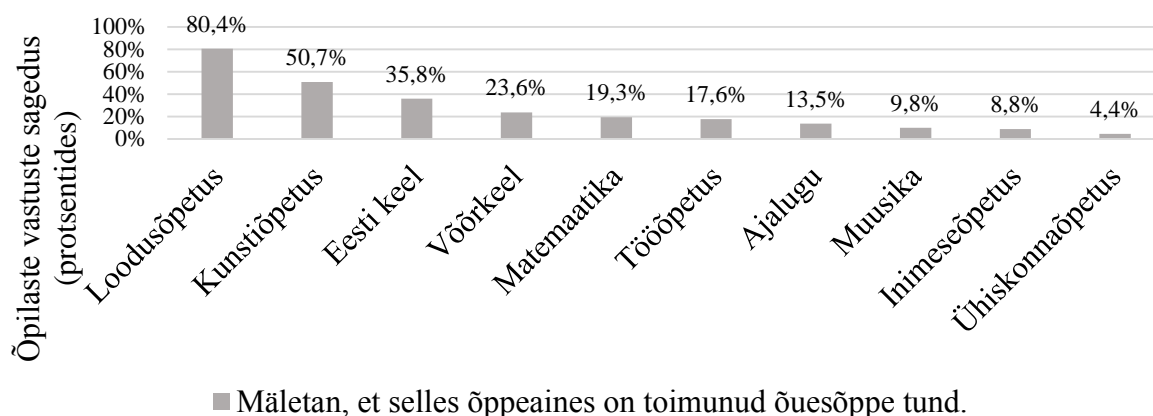
Tabel 8. *Õpilaste õuesõppe tundide mäletamine*

	5	4	3	2	1	M	SD
Ma mäletan varasemast kooliajast ekskursioone.	39,0%	27,1%	23,4%	7,5%	3,1%	3,92	1,09
Ma mäletan, kus me klassiga õuesõpet tegemas oleme käinud.	37,8%	24,4%	27,8%	7,9%	2,1%	3,88	1,07
Ma mäletan, et oleme käinud klassiga loodusvaatlusi õues tegemas.	32,8%	28,3%	24,2%	8,9%	5,8%	3,73	1,18
Mäletan, millistes muuseumites ma klassiga käinud olen.	22,1%	31,6%	32,3%	9,2%	4,8%	3,57	1,08
Mäletan varasemast kooliajast tegevusi, mida õuesõppes tegime.	29,7%	20,7%	33,8%	11,4%	4,5%	3,60	1,16

Märkus. 5 – olen täiesti nõus; 4 – pigem olen nõus; 3 – nii ja naa; 2 – pigem ei ole nõus; 1 – ei ole üldse nõus; M – aritmeetiline keskmine; SD – standardhälve.

Tabelis 8 tuleb välja, et 62,2% õpilastest arvab, et mäletab, kus ta on klassiga õuesõpet tegemas käinud, kuid 53,7% õpilastest arvab, et ta mäletab milliseid muuseumeid ta klassiga koos külastanud on. Üle poole ehk 50,4% õpilastest mäletab varasemast kooliajast õuesõppe tegevusi, samas kui tegevusi ei mäleta 15,9% õpilastest.

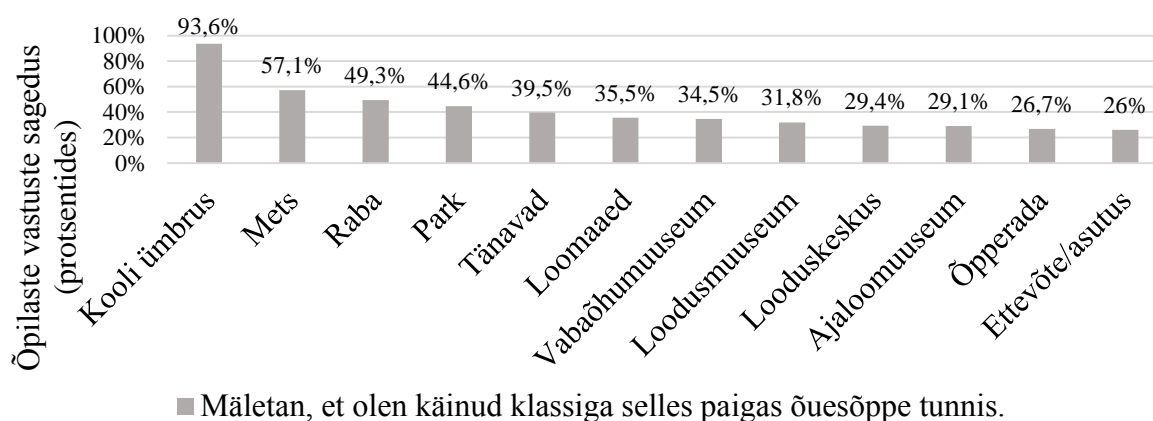
Ankeetküsitluses pakuti õpilastele erinevate õppeainete variante seoses sellega, kas selle aine tunnis on toimunud õuesõppe tund.

Joonis 2. Õpilaste arvamused õuesõppe tundide toimumisest õppeainete kaupa

Joonisel 2 on näha, et 80,4% õpilastest arvab, et loodusõpetuse tunnis on toimunud õuesõppe tund.

Samuti uuriti ankeetküsitluses õpilaste arvamusi, millistes erinevatest paikades nad on käinud õuesõppe tunnis.

Joonis 3. Õpilaste arvamused õuesõppe tundide toimumisest erinevates paikades

Joonisel 3 on näha, et 93,6% õpilastest arvab, et ta on kooli ümbruses toimunud õuesõppe tunnis osalenud. Üle poole lastest (57,1%) arvab, et on käinud metsas õuesõpet tegemas.

Sama küsimuse juures laste poolt pakutud lisavariantidena esinesid botaanikaaed, Jääaja Keskus, tervishoiumuuseum, mootorrattamuuseum, NUKU muuseum, teater, kino, Innovatsiooni- ja ettevõtluskeskus Mektory, rand, raamatukogu.

Õpilastel paluti ankeetküsitluses lahtise küsimusena nende jaoks kõige meeldejäävama õuesõppe tegevuse kirjeldamist. Toodi välja erinevates muuseumites käike, vaatlemisi, mängu, aga kõige enam kirjeldasid lapsed tegevusi, kus nad said vahetu kogemuse osaliseks, näiteks kala lahkamine, anemomeetri valmistamine ja sellega tuule kiiruse mõõtmine, linnuhääle kuulamine ja tundmaõppimine, tööõpetuse tarvis materjali otsimine, kevadekuulutajate otsimine loodusest, taimedest meisterdamine, puulehtede otsimine ja mõõtmine, merekarpide ja vetikate leidmine ja uurimine, prügi korjamine ja sorteerimine, puuokste lõikamine, putukate uurimine, toidu toitainesisalduse uurimine ja kindlakstegemine jpm. Harvem toodi välja tegevusi, mida mäletati algklassidest. Sama küsimuse juures uuriti õpilastelt, mis nad arvavad, miks just see tegevus neil meeles on. Kaks enamlevinud põhjendust olid, et sai kaaslastega koos tegevusi teha ning et see toimus hiljuti ja on seetõttu kõige värskemini meeles. Samas toodi põhjenduseks ka muud: uute teadmiste saamine, huvitav tund jääb meelde, ise millegi tegemine, ringi liikumine ja jooksmine, tulemuse meeldimine jpm.

Arutelu

Magistritöö raames selgitati välja õpilaste arvamused õuesõppest. Selgitati välja õpilaste suhtumine õuesõppesse, õpilaste õuesõppe tegevuste teadvustamine õppimisena, tegevusviiside eelistused, õuesõppes tehtavate tegevuste eelistused ja võrdlus poiste ja tüdrukute vahel ning õpilaste arvamused õuesõppe tundide mäletamistest. Mõlemad varasematel uurimustel tuginevad hüpoteesid leidsid kinnitust. Järgnevalt arutletakse hüpoteeside ja uurimisküsimuste üle teooriale toetudes.

Esmalt uuriti õpilaste õuesõppe tundide meeldimist, võrreldes klassiruumis tundide meeldimisega. Selgus, et uurimuses osalenud õpilaste arvates meeldib neile õuesõppe oluliselt enam kui klassiõpe ning nad eelistavad õuesõppe tunde klassitundidele. Seega leidis esimene hüpotees kinnitust ning ühtib varasemate uurimuste (Dhanapal & Lim, 2013; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009) tulemustega. Lapse jaoks on õppimine aktiivselt kogemuste saamisena loomulikum (Dewey, 1981). Arvatavasti meeldib lastele õuesõppe rohkem, sest klassiruumis õppimine toetub palju tekstidele ja kirjalikele ülesannetele. Õuesõppe pakub aga vahetuid kogemusi rohkem (Dahlgren & Szczepanski, 2002). Samuti võimaldab õuesõppe

rohkem omavahel koostööd teha ja suhelda (Palmberg & Kuru, 2010; Priest, 1986; Rickinson et al., 2004; Wells & Evans, 2003). Eaton (1998) arvas oma uurimuse põhjal, et klassiruumis õppimine ei arenda õpilast nii palju kui õuesõppes läbi vahetu kogemise sotsiaalses keskkonnas õppimine.

Seejärel uuriti VI klassi õpilaste soove õuesõppe tegevustes õppida koos kaaslastega, võrreldes individuaalsete tegevustega. Õpilaste arvamuse kohaselt soovitakse kõige enam õuesõppe tundides paarilisega koos töötada. Samuti on eelistatud rühmades ülesannete lahendamine. See on kooskõlas hüpoteesiga ja varasemate uuringute (Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009) tulemustega. Sotsiaalsuse aspekt on õuesõppe tundide juures oluline (Maller, 2009; Palmberg & Kuru, 2010; Rickinson et al., 2004) ja käesoleva töö uurimus näitab, et õpilased hindavad kaaslastega tegutsemist rohkem kui individuaalseid tegevusi. Kui varasemad uuringud (Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009) on näidanud, et üldiselt rühmades tegutsemine on oluliselt eelistatum kui individuaalne tegevus, siis käesoleva töö uurimuses uuriti eraldi ka paarilistega koos töötamise eelistamist. Ilmnes, et paaristöö on isegi veidi eelistatum kui rühmades ülesannete lahendamine.

Järgnevalt uuriti, kuidas suhtuvad VI klassi õpilased õuesõppesse. Õpilaste arvamustest ilmnes statistiliselt oluline erinevus õuesõppe tundide ja klassitundide meeldimise vahel. Selgus, et õpilastel on selgelt positiivsem suhtumine õuesõppesse ja eelistavad neid klassitundidele. Sarnast tulemust on näidanud ka välisriikides läbiviidud uurimused (Dhanapal & Lim, 2013; Fiskum & Jacobsen, 2012; Fägerstam & Blom, 2012; Mygind, 2009; Nadelson & Jordan, 2012; Nagel, 2004). Õpilased suhtuvad positiivselt nii kooli ümbruses, õppekäigul kui ka muuseumis õppimisse. Selgus, et õues toimuvatesse (kooli ümbruses või metsarajal õppekäigul õppimine) õppetegevustesse suhtutakse positiivsemalt kui tubasematesse (muuseum) tegevustesse. Ekskursioonid, külastused, väljasõidud ja seiklusprogrammid mõjutavad õpilase suhtumist, suhteid ja õpitulemusi positiivselt. Ka tuuakse välja, et õpilase iseseisvus, enesekindlus ja –hinnang ning rühmatööks vajalik suhtlemisoskus ja meeskonnatöö arenevad õuesõppe käigus. Seetõttu soovitavad Rickinson jt (2004) õpetajal õuesõppe tunde korraldada rohkem. Käesoleva lõputöö uurimuses osalenud laste arvamuse kohaselt reageerivad nad rõõmustades õuesõppe tunnile ning soovivad, et õpetajad rohkem tunde väljaspool klassiruumi läbi viiksid. Õpilased arvavad, et õuesõppe tunde on võimalik kõikide õppeainete raames läbi viia. Ka Montessori (2014) järgi saab kõiki teemasid õues õpetada. Nagel (2004) uurimus näitas, et õpilased suhtuvad positiivselt ka

sellesse, et neil küsitakse õuesõppe kohta arvamust. Eesti õpilaste puhul tuli välja sama suhtumine.

Järgmisena uuriti, mil määral VI klassi õpilased teadvustavad õppimisena neid õppetegevusi, mis toimuvad väljaspool klassiruumi. Mitmed uuringud (Bunting, 2006; Cramer, 2008; Eaton, 1998; Falk & Dierking, 1997; MacEachren, 2012; Maller, 2009; Palmberg & Kuru, 2010; Rickinson et al., 2004; Wells & Evans, 2003) kirjeldavad, et õuesõppe arendab õpilast. Fiskum & Jacobsen (2012) uurimuses tuli välja, et õpilane ei pruugi aru saada, et ta õpib, kui tegevus on tema jaoks mänguline. Käesoleva töö uuringus selgus, et osalenud õpilased teadvustavad suurel määral õuesõppe tegevusi õppimisena. Kolmveerand õpilastest saab aru, et õuesõppes kasutatakse mitut meelt korraga. See ühtib nii teoreetikute (Dahlgren & Szczepanski, 2002; Käis, 1946; Priest, 1986) kui ka uuringute autorite (Eaton, 1998) tulemustega, et õuesõppes on kasutusel mitu meelt korraga ning sellisel viisil õppimine ongi tulemuslikum. Uuringus osalenud õpilaste hinnangutest võis märgata, et üldistatud kujul esitatud väidete puhul tunti tegevuses õppimist rohkem kui detailselt esitatud väites. Elusolendeid vaadeldes tunnevad õpilased, et saavad uusi teadmisi, kuid kui tuua elusolendite kohta näiteks sipelgate vaatlemine, siis seda tegevust teadvustatakse õppimisena vähem. Seda toetab Fiskum & Jacobsen (2012) uurimuses toodud näide, kus õpilased valisid oma vabal ajal mängimiseks sipelgate uurimise.

Õpilaste vastustest ilmnas, et nad arvavad, et õpitu jääb neil mõnevõrra paremini meelde õuesõppe tundides. Õuesõppes toimunud õppimine on samuti tõhus nagu klassiruumis õppimine. Pigem võiks klassiõppe ja õuesõppe teineteist täiendada (Dhanapal & Lim, 2013). Tulemustest selgus veel, et lisaks õuesõppe ja klassiõppe sarnasele väärtusele teadmiste meeldejäämises, arvas üle poolte õpilastest, et õuesõppes on erinevad õppeained omavahel seotud. Montessori (2014) kirjeldab, et õuesõppes saab kõiki teemasid loodusega seostada. Antud uurimisküsimuse juures ilmnas ka see, et väite sõnastamise juures on oluline roll sõnal *õppimine*. Selgus, et klassiga tunni ajal kooli ümbruses õppimas käimise ja kooli ümbruses õppimise vahel on õpilaste jaoks suur erinevus. Õpilased peavad palju meeldivamaks muuseumites, kooli ümbruses käimist kui õppimist. Sama seaduspärasus ilmnas ka muuseumis käimise ja muuseumis õppimise ning metsarajal matkamise ja metsarajal õppimise kohta.

Järgnevalt saadi teada, milliseid tegevusi soovivad VI klassi õpilased õuesõppes teha. Õpilaste eelistusi õuesõppe tegevustele on oluline teada, sest õpilased on võimelised õppima juhul, kui neil on huvi ja ülesanne on nende arengule sobiva raskusega (Bunting, 2006). Leiti, et õpilased tahavad kõige enam õuesõppes õppemänge mängida, rühmakaaslastega koos

avastada, kaaslastega nähtu üle arutleda ja ise ehitada või valmistada. Ka Dhanapal & Lim (2013), Fiskum & Jacobsen (2012), Fägerstam & Blom (2012), Nadelson & Jordan (2012), Nagel (2004) uurimuste tulemused näitavad, et õpilased naudivad õuesõppes enim ülesandeid, kus nad saavad praktilisi tegevusi teha ja vahetuid kogemusi saada. Samuti näitavad teoreetilised uuringud (Maller, 2009; Palmberg & Kuru, 2010; Rickinson et al., 2004) ja varasemalt käesolevas töös tõestatud hüpotees, et sotsiaalsematel viisidel (paariliste ja rühmakaaslastega) läbiviidud ülesanded on õpilaste seas eelistatumad. Uurimuse tulemustes selgus, et õpilased soovivad liikumise ja jooksmisega seotud tegevusi ning üle poolte õpilastest suhtub negatiivselt ühe koha peal õppimisse. Ka Dewey (1981) järgi on aktiivsel tegevusel, liikumisel ja tegevuste lihasmällu salvestamisel oluline roll õppimise juures. Õpilased tunnevad end kehaliselt aktiivsemad olevat just õuesõppe tundides (Mygind, 2009). Lisaks ilmnes uurimuses, et enam kui poolte õpilaste arvates on ka elusolendite uurimine õuesõppe tundides meeldiv tegevus. Käis (1996) kirjeldab samuti, et vaatlused on õuesõppes olulised ning sama tulemust näitavad ka varasemad uurimused (Dhanapal & Lim, 2013; Falk & Dierking, 1997).

Õpilaste vastustest tuli välja, et õpilased soovivad eluslooduse abil loodust tundma õppida. Ligi neli viiendikku õpilastest arvab, et õpib pildi järgi elusat taime tundma halvemini kui reaalses keskkonnas kasvavat taime uurides ja vahetut kogemust saades. Montessori (2014) arvates kasvab selliselt elusloodust vaadeldes ka armastus looduse vastu. Õpilased arvavad, et õpivad hästi taimi tundma neid lisaks vaatlemisele ka katsudes. Siin ühineb vaatlus praktilise kogemusega vahetus keskkonnas. Positiivne suhtumine oli õpilastel ka taimede tundmaõppimisse viisil, kus õpetaja räägib lastele õpitavast taimest. Oluliselt negatiivsem arvamus on õpilastel taimede heaks tundmaõppimiseks teksti lugemise teel.

Seejärel saadi teada, millised on VI klassi tüdrukute ja poiste eelistused õuesõppe tegevustele. Sugude eelistuste võrdlemisel ei esinenud suurt erinevust õuesõppes õppimisviisidesse – selgus, et nii poisid kui ka tüdrukud eelistavad kaaslastega tegevusi, võrreldes individuaalsete tegevustega. Poisid eelistasid veidi enam iseseisvaid ja õpetaja juhendamisel ülesandeid ning tüdrukud paarilisega ja rühmades tehtavaid ülesandeid. Sama tulemus esines ka Fiskum & Jacobsen (2012) uuringus, kus tüdrukud poistest enam gruppides tegevusi eelistasid. Lisaks ilmnes nii käesolevas töös kui ka Fiskum & Jacobsen (2012) töös, et poisid eelistavad tüdrukutest märgatavalt enam tegevusi, kus peab ehitama või midagi valmistama, ning tegevusi, kus on vaja liikuda ja joosta. Mõlemas uurimuses tuli välja, et tüdrukud eelistavad rühmakaaslastega koos avastada ja kaaslastega nähtu üle arutada rohkem kui poisid. Taimede tundmaõppimisel eelistasid nii poisid kui tüdrukud elusa taime vaatlust

pildile, kuid poistel oli taimede õppimisse tekstide abil märksa positiivsem suhtumine, kui poistel.

Viimasena uuriti, milliseid õuesõppe tegevusi VI klassi õpilased varasemast kooliajast mäletavad. Saadi teada, et õpilased hindavad oma õuesõppe tundide mäletamist hästi. Samale tulemusele jõudsid ka Falk & Dierking (1997) ning Fägerstam & Blom (2012) uurimused, kus toodi välja, et praktilised ülesanded ja vaatlused jäävad pikaajalisse mällu. Nadelson & Jordan (2012) järgi mäletavad õpilased paremini ülesandeid, kus nad ise saavad kaasa lüüa.

Käesoleva töö uurimusest selgus, et üle poolte õpilastest mäletavad enda arvates õuesõppes tehtud tegevusi. Välja toodi nii mängulisi tegevusi, vaatluseid kui ka muuseumites käike, kuid kõige enam pidasid õpilased meelde jäävateks tegevusteks neid, kus nad said praktilisi ülesandeid lahendada. Erinevalt Falk & Dierking (1997) uurimusest, tuli käesoleva töö uurimusest välja, et õpilased mäletavad rohkem tegevusi lähiminevikust ning algklassides toodud tegevused jäävad meelde vähesematel õpilastel. Kõige enam nimetati tegevuste meelde jäämise põhjusteks seda, et sai kaaslastega koos õppida.

Õpilaste arvamusi nende varasemalt toimunud õuesõppe tegevuste kohta küsides tuli välja, et õpilased arvavad end osalenut õuesõppes kõige enam loodusõpetuse ja kunstiõpetuse õppeainetes. Seda tulemust ei saa kontrollida, sest magistritöö autoril pole teada realselt õpilaste õuesõppe tundide kogemused, ning tuginetaksegi ainult õpilaste arvamusele. Samuti arvab peaaegu iga uurimuses osalenud laps, et ta on osalenud õuesõppe tunnis kooli ümbruses. Õpilased tõid lisaks kooli ümbrusele välja tunde metsas, rabas ja pargis, kuid palju mainiti ka erinevaid muuseume. See ühtib tulemustega Falk & Dierking (1997) teoses, kus ekskursioonid eelkõige loodusesse ja muuseumitesse jäävad õpilastel meelde. Põhikooli riikliku õppekava (2011) järgi peab igal õpilasel olema võimalus laiendatud õpikeskkonna tundidest osa võtta.

Kokkuvõtteks. Magistritööst selgus, et õpilastele meeldib õuesõppe ning nad eelistavad õuesõppes tegevusi koos kaaslastega. Nii poisid kui ka tüdrukud soovivad õuesõppes õppemänge ja ülesandeid, mida koos rühmades või paarides lahendada. Ilmnes, et poiste jaoks on palju meeldivamad tegevused, kus nad saavad liikuda, joosta, ehitada või ise midagi valmistada. Tüdrukud eelistavad rohkem ülesandeid kaaslastega kui poisid. Mõlemad eelistavad aga vahetus keskkonnas loodust tundma õppima, eelistades seda piltide uurimisele ja tekstide lugemisele. Õpilased tunnetavad hästi õuesõppe vaatlus-, uurimis- ja maitsmistevõimalusi õppimisena ja saavad aru, et õuesõppes töötab korraga mitu meelt. Suhtumine õuesõppesse on positiivne ning lapsed soovivad, et õpetajad neile rohkem õuesõppe tunde korraldaksid.

Piirangud ja ettepanekud, tulemuste rakendusvõimalused

Autor peab töö piiranguks asukohapõhist valimit. Üle-eestilise valimi puhul oleks saanud teha suuremaid üldistusi kuuenda klassi õpilaste arvamustest õuesõppe kohta. Samuti võib piiranguks pidada valimi piirdumist kuuendate klasside õpilastega, sest antud töös ilmnenuid tulemusi ei saa laiendada nooremale ega vanemale koolieale. Klassiõpetajate laiemaks abistamiseks võiks edaspidi uurida ka esimese kooliastme õpilaste arvamusi, et saada aru õpilaste arvamuste erinevustest eale põhinedes. Lisaks on piiranguks asjaolu, et kuuest neljas koolis soovisid õppealajuhatajad ise ankeetid laiali jagada, mitte magistritöö autoril uurimust läbi viia. Samas ei täheldatud tulemustes erinevusi magistritöö autori poolt läbiviidud ankeetide täitmisel ja õppealajuhatajate poolt läbiviidud ankeetide täitmisel.

Käesoleva magistritöö tulemused võivad kasulikud olla õpetajatele, kes võimaluse korral tulevikus oma tunde planeerides saavad arvestada laste arvamustega. Samuti võivad tulemused kasulikud olla õuesõppeprogrammide koostajatele ja läbiviijatele looduskeskustes ja loodusmajades.

Tänuõnad

Täna siiralt inimesi, kes magistritöö valmimisele kaasa aitasid. Tänuõnad kõikidele uuringus osalenud koolidele ja klassidele. Suur tänu ka minu perele, kes mind toetas ja motiveeris.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

(allkiri)

(kuupäev)

Kasutatud kirjandus

- Andresen, L. (1997). *Eesti rahvakooli ja pedagoogika ajalugu I: Eellugu ja algus kuni Põhjasõjani*. Tallinn: Avita.
- Andresen, L. (2007). *Eesti rahvakooli ja pedagoogika ajalugu IV: Iseseisvusaeg 1918-1940*. Tallinn: Avita.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary Teaching Through Outdoor Education*. USA: Human Kinetics.
- Cramer, J. R. (2008). Reviving the connection between children and nature through service-learning restoration partnerships. *Native Plants Journal*, 9(3), 278-286.
- Dahlgren, L. O. & Szczepanski, A. (2002). *Outdoor education – Literary education and sensory experience: an attempt at defining the identity of outdoor education* (2. trükk). Linköping: Kinda Education Center.
- Dewey, J. (1981). *The Philosophy of John Dewey. Two volumes in One*. McDermott, J. J. (Toim). Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Dhanapal, S. & Lim, C. C. Y. (2013). A comparative study of the impacts and students' perceptions of indoor and outdoor learning in the science classroom. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 14(2). Külastatud aadressil https://www.ied.edu.hk/apfslt/v14_issue2/dhanapal/index.htm#con.
- Eaton, D. (1998). *Cognitive and Affective Learning in Outdoor Education*. Doktoritöö. University of Toronto.
- Falk, J. H. & Dierking, L. D. (1997). School Field Trips: Assessing Their Long-Term Impact. *Curator: The Museum Journal*, 40(3), 211-218.
- Fiskum, T. A. & Jacobsen, K. (2012). Outdoor education gives fewer demands for action regulation and an increased variability of affordances. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 13(1), 76-99.
- Ford, P. (1986). Outdoor education: Definition and philosophy. ERIC Clearinghouse On Rural Education And Small Schools. New Mexico: Las Cruces. Külastatud aadressil <http://www.ericdigests.org/pre-923/outdoor.htm>.
- Fägerstam, E. & Blom, J. (2012). Learning biology and mathematics outdoors: effects and attitudes in a Swedish high school context. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*.
- Institute for Outdoor Learning. (s.a.) What is Outdoor Learning? Külastatud aadressil <http://www.outdoor-learning.org/Default.aspx?tabid=207>.

- Keskkonnaamet. (s.a.). Õppeprogrammid. Külastatud aadressil
<http://www.keskkonnaamet.ee/teenused/keskkonnaharidus-2/oppeprogrammid/>.
- Käis, J. (1946). Valitud tööd. Tallinn: Pedagoogiline Kirjandus
- Käis, J. (1996). Kooli- raamat. Eisen, F. (Koost). Tartu: Ilmamaa.
- Loodusõpetuse ainekava. (2011). Põhikooli riiklik õppekava. Lisa 4. Elektrooniline Riigi Teataja. Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/1290/8201/4018/141m%20lisa4.pdf#>.
- MacEachren, Z. (2012). Your Brain Outdoors. *Pathways: The Ontario Journal of Outdoor Education*, 24(3), 32-36.
- Maller, C. J. (2009). Promoting children's mental, emotional and social health through contact with nature: a model. *Emerald Insight*, 522-543.
- Montessori, M. (2014). *The Montessori Method*. With an introduction by J. McV. Hunt and a new introduction by Jaan Valsiner. New Brunswick, London: Transaction Publishers.
- Mygind, E. (2009). A comparison of childrens' statements about social relations and teaching in the classroom and in the outdoor environment. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 9(2), 151-169.
- Nadelson, L. S. & Jordan, J. R. (2012). Student Attitudes Toward and Recall of Outside Day: An Environmental Science Field Trip. *The Journal of Educational Research*, 105, 220-231.
- Nagel, M. C. (2004). Lend Them An Ear: The Significance of Listening to Children's Experiences of Environmental Education. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 13 (2), 115-127.
- Palmberg, I. E. & Kuru, J. 2000. Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The Journal of environmental education*, 31(4), 32-36.
- Priest, S. (1986). Redefining Outdoor Education: A Matter of Many Relationships. *The Journal of environmental education*, 17(3), 13-15.
- Põhikooli riiklik õppekava. (2011). Elektrooniline Riigi Teataja. Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011009>.
- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D. & Benefield, P. (2004). *A Review of Research on Outdoor Learning*. Slough: National Foundation for Educational Research and King's College London.
- Riigimetsa Majandamise Keskus. (s.a.). Loodusega koos. Külastatud aadressil:
<http://loodusegakoos.ee/metsakool>.
- Tamme, T. (2012). *An overview of outdoor learning in Estonia*. Külastatud aadressil

http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/mmv6_408_409.pdf.

Võgotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*.

Cambridge: Harvard University Press.

Wells, N. M. (2000). At Home with Nature: The Effects of „Greenness“ on Children’s

Cognitive Functioning. *Environment & Behavior*, 32(6), 775-795.

Wells, N. M. & Evans, G. W. (2003). Nearby Nature: A Buffer of Life Stress Among

Rural Children. *Environment and Behavior*, 35(3), 311-330.

Lisa 1

Ankeetküsimustik

Hea kuuenda klassi õpilane!

Sa oled enda kätte saanud küsimustiku, mis uurib kuuenda klasside õpilaste arvamusi õuesõppe kohta. Õuesõppeks nimetatakse sellist õppimisviisi, mis ei toimu Sinu tavapärasel klassi- ega kooliruumis. Õuesõpe võib toimuda näiteks Sinu kooli ümbruses, looduskeskustes, matkarajal, metsas või isegi muuseumis.

Küsimustikku täites mõtlegi oma kogemustele ja mõtetele, mis Sinul õuesõppega seostuvad. Testi täitmiseks kulub sul umbes 10-15 minutit. Sind aitavad ülesannete tööjuhised. Loe juhiseid hoolega. Sinu arvamus on väga oluline! Soovin sulle edu küsimustiku täitmisel!

1. Tõmba õigele vastusevariandile joon alla nii, et see käiks Sinu kohta.

Olen poiss/tüdruk. Elan linnas/maal. Mulle meeldib/ei meeldi õuesõpe.

2. Kirjuta lünka sobiv arv nii, et see käiks Sinu kohta.

Olen-aastane.

3. Tõmba ring ümber nendele õppeainetele, milliste tundides on toimunud õuesõpet (kooli ümbruses, looduses, muuseumis, tänaval, mõnes asutuses, matkarajal jne).

Eesti keel Matemaatika Loodusõpetus Inimeseõpetus Ajalugu
Muusika Võõrkeel Kunstiõpetus Ühiskonnaõpetus Tööõpetus
mõni muu aine:

4. Tõmba ring ümber kohtadele, millistes oled klassiga käinud õuesõpet tegemas.

Raba Park Kooli ümbrus Tänavad Looduskeskus Loodusmuuseum
Õpperada Mets Ajaloomuuseum Loomaaed Ettevõtte/asutus Vabaõhumuuseum
mõni muu koht:

5. Loe väidet ja tee rist ainult ühe sobiva vastusevariandi lahtrisse.

VÄIDE	Olen täiesti nõus	Pigem olen nõus	Nii ja naa	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus
Mulle meeldib klassiga muuseumis käia.					
Mulle meeldib klassiga meie kooli ümbruses õuesõppimas käia.					
Mulle meeldib klassiga metsarajal matkata.					
Mulle meeldib klassiruumis õppida.					
Mulle meeldib õuesõpe.					
Ma tunnen rõõmu, kui õpetaja ütleb, et läheme klassiruumist väljapoole õppima.					

VÄIDE	Olen täiesti nõus	Pigem olen nõus	Nii ja naa	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus
Ma tunnen ennast klassiga õues õppides turvaliselt.					
Õuesõppe tundides hajub minu tähelepanu kergesti.					
Tavalistes klassitundides hajub minu tähelepanu kergesti.					
Õuesõppe tunnid on huvitavad.					
Ma saan igas õuesõppe tunnis uusi teadmisi.					
Mulle jääb hästi meelde see, mis ma õuesõppe tunnis teada saan.					
Mulle jääb hästi meelde see, mis ma tavalises klassitunnis õpin.					
Õuesõppe tundides kasutan mitut meelt korraga (nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine, maitsmine).					
Õuesõppes on mitu õppeainet omavahel seostatud.					
Õuesõppe tundides tahan ülesandeid iseseisvalt lahendada.					
Õuesõppes tahan õpetaja juhendamisel ülesandeid lahendada.					
Õuesõppe tundides tahan paarilisega koos töötada.					
Õuesõppe tundides tahan ülesandeid lahendada rühmades.					
Erinevate taimede lehti otsides ja leides, õpin neid tundma.					
Mullast elusolendeid otsides saan uusi teadmisi.					
Õpin midagi uut maitsetaimede kohta, kui neid peenral maitsta saan.					
Loodusest kujundeid avastades õpin midagi uut ümbritseva kohta.					
Kui vaatlen elusolendite kasvamist, siis ma saan uusi teadmisi.					
Ma õpin sipelgaid tundma, kui vaatlen nende tegemisi sipelgapesas ja selle ümbruses.					
Õuesõppe tundides tahan uusi teadmisi saada rühmakaaslastega koos avastades.					
Ma tahan õuesõppe tundides kaaslastega arutada nähtud asjade üle.					
Ma tahan õuesõppe tundides ise midagi ehitada või valmistada.					
Ma tahan õuesõppes õppemänge mängida.					
Õuesõppe tundides tahan elusolendeid uurida.					
Õuesõppe tundides tahan õppida ühe koha peal.					

VÄIDE	Olen täiesti nõus	Pigem olen nõus	Nii ja naa	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus
Õuesõppes tahan teha tegevusi, kus saab palju liikuda ja joosta.					
Ma õpin taimi hästi tundma, kui saan neid katsuda ja ise vaadelda.					
Ma õpin taimi hästi tundma, kui loen nende kohta tekste.					
Ma õpin taimi hästi tundma, kui õpetaja räägib mulle neist.					
Elusat taime vaadeldes õpin paremini teda tundma kui pildilt.					
Mulle meeldib klassiga muuseumis õppida.					
Mulle meeldib klassiga meie kooli ümbruses õues õppida.					
Mulle meeldib klassiga metsarajal õppekäigul olles õppida.					
Ma arvan, et kõikide ainete tunde saab õuesõppena läbi viia.					
Ma tahan, et õpetajad rohkem õuesõppe tunde teeksid.					
Ma mäletan hästi õuesõppe tunde.					
Ma mäletan varasemast kooliajast ekskursioone.					
Mäletan, millistes muuseumites ma klassiga käinud olen.					
Mäletan varasemast kooliajast tegevusi, mida õuesõppes tegime.					
Ma mäletan, et oleme käinud klassiga loodusvaatlusi õues tegemas.					
Ma mäletan, kus me klassiga õuesõpet tegemas oleme käinud.					
Mulle meeldib, et minult õuesõppe kohta arvamust küsitakse.					

6. Kirjelda kõige meeldejäävamat tegevust, mida õuesõppes teinud oled?

.....

Miks just see tegevus sulle meelde on jäänud?

.....

7. Miks Sinu arvates mõnikord õpetaja õuesõppe tunde korraldab?

.....

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mariliis Saarniit

(sünnikuupäev: 18.01.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

VI klassi õpilaste arvamused õuesõppest Tallinna koolide näitel,

mille juhendajad on Marianne Olbrei ja Aigi Kikkas,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 23.05.2016